

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

RAPPORT

ISSN 1400-0792

Nr 2004:3

KOMMERSIELL SERVICE

PÅ

LANDSBYGDEN

I

SÖDERMANLANDS LÄN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	sid
Sammanfattning	3
Mål	4
Uppdraget	5
Bakgrund	6
Landsbygden i Södermanland	
Stöd till kommersiell service	8
Kartläggning av stödinsatser	9
Serviceutbudet i länet	
Eskilstuna kommun	12
Flens kommun	13
Gnesta kommun	13
Katrineholms kommun	14
Nyköpings kommun	14
Strängnäs kommun	15
Trosa kommun	15
Vingåkers kommun	16
Lanthandel på internet i Österåker	16
Önskemål-visioner-program	17
Bil 1. Karta över livsmedelsbutiker och övrigt serviceutbud	18
Bil 2. Rapport från Länsbygderåd Södermanland. Grund och kommersiell service.	19

Sammanfattning

Som framgår av utredningen har en snabb förändring av servicen skett på landsbygden. Många butiker har försvunnit och därmed också servicen. Osakerna är flera men kan sammanfattas till några huvudgrupper. Ökad rationalisering och större krav på lönsamhet både hos varuleverantörerna och hos den enskilda butiken. Större utbud av varor på marknaden som den mindre butiken inte har resurser att erbjuda. Ändrade inköpsvanor hos konsumenten pga att båda makarna arbetar utan för hemmet, vilket nu är vanligt även i hushållen på landsbygden.

Under det arbete som skett har det framkommit att butiken på många platser är grunden för mycket av den service som medborgarna på landsbygden ställer krav på. Vid de olika aktiviteter som bla länsbygderådet haft, och de undersökningar som gjorts, ställs ofta krav på samordning mellan olika servicefunktioner. Multiserviceprojektet kan vara ett sätt att utveckla serviceutbudet på landsbygden.

Multiserviceprojektet är namnet på ett projekt som Konsumentverket startat. Projektet har som målsättning att utveckla en modell där de olika servicegivarna Posten, Apoteket, Systembolaget, Svenska spel och ATG samverkar hos samma ombud. Fördelen är att finna en metod som på ett kostnadseffektivt sätt kan utnyttja resurserna. På några platser i andra län har försöksverksamhet startats med goda resultat. Södermanland kommer att delta i utvecklingen av multiserviceprojektet på några platser.

Butikerna och andra serviceplatser är viktiga som mötesplatser för medborgarna. Det gäller alla grupper av samhällsmedborgare såväl unga som gamla för utbyte av information i ett samhälle i tillväxt.

Samverkan har blivit ett begrepp som går som en röd tråd genom hela programarbetet. Det kan gälla lokaler, transporter, upphandling, miljöagerande, service, omsorg och skola. Alla aktörer i samhällsarbetet såväl offentliga som privata kan identifieras som bristfälliga samarbetspartners.

Några butiker i länet har låg omsättning. Någon butik har så låg omsättning att något generationsskifte/byte av innehavare, knappast har ekonomiska försättningar att genomföras utan särskilda åtgärder.

Om förutsättningar inte skapas utan butikerna läggs ned kommer tusentals hushåll att drabbas av väsentligt längre avstånd till service med ökat resande och en större belastning på miljön pga av ökade utsläpp av föroreningar.

En nedläggning av en butik på landsbygden genererar ofta ytterligare andra negativa samhällseffekter i bygden. Det är av största vikt att tillsammans skapa förutsättningar för att bevara landsbygdsbutiken både för miljön och andra samhällseffekter.

Det är av stor vikt att de butiker som idag finns kvar ges möjlighet att utvecklas så att den hittillsvarande takten av nedläggningar upphör.

Mål

Bra och offentlig service för alla medborgare

Utveckla samverkan av varu- och persontransporter

Stimulera lokal upphandling av offentlig och privat verksamhet genom förenklade anbudsförfarande

Möjliggöra hemsändning av varor från landsbygdsbutikerna genom skälig ersättning

Rättvisa miljö- och tillsynsavgifter för detaljhandeln

Aktivt skapa sysselsättningsmöjligheter på landsbygden

Utveckla bredband även på landsbygden i snabb takt

Bromsa nedläggningen av serviceställen på landsbygden

Eftersträva miljömässigt acceptabla lösningar

Arbeta för ökad jämställdhet mellan medborgarna

Uppdraget

Regeringen har konstaterat i sin proposition ”En politik för tillväxt och livskraft i hela landet ” att en fungerande lokal service är en viktig förutsättning för ett framgångsrikt utvecklingsarbete i gles- och landsbygdsmråden.

Enligt riksdagens beslut (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02118) har länsstyrelsen fått i uppdrag att utarbeta lokala utvecklingsprogram för landsbygdsservice.

Programmen skall främja en helhetssyn i arbetet med att utveckla servicestrukturen. Det är därför av central betydelse att hänsyn tas till de lokalt varierande förutsättningarna och de samlade resurser som finns för att utveckla lokalt anpassade servicelösningar. Innehållet skall därför förankras i breda lokala partnerskap med företrädare för kommuner, lokalt näringsliv, serviceinrättningar samt lokala utvecklingsgrupper.

Ambitionen med programmen är inte att skapa likformighet. Alla bygder kommer att ha ett lokalt utvecklingsprogram men programmen kommer att variera i utseende och omfattning beroende av olika förutsättningar och lösningar.

Länets skiftande förutsättningar skall tas till vara genom lokalt inflytande över förslag till åtgärder och finansiering. På så sätt kan de lokala befintliga resurserna användas på ett effektivare sätt.

Bakgrund

Bakgrunden till satsningarna på ett lokalt utvecklingsprogram för kommersiell service är att det runt om i landet läggs ned livsmedelsbutiker i en allt snabbare takt. Tillgängligheten på livsmedel och annan service på landsbygden är på många ställen otillfredsställande. Försämringarna fortsätter i oförminskad omfattning och bara de senaste fem åren har ca 400 orter förlorat sin sista butik och dagligvaruservice enligt Glesbygdsverket och Konsumentverket.

Landet består av landsbygd och tätorter. Landsbygden består i sin tur av glesbygd och tätortsnära landsbygder. Glesbygd är områden med mer än 45 minuters bilresa till närmaste tätort med fler än 3000 invånare samt öar utan fast landförbindelse. Tätortsnära landsbygder är områden som finns inom 5 till 45 minuters bilresa från tätorter med fler än 3000 invånare. Allt enligt glesbygdsverkets definition. Detta innebär att i Södermanland är endast skärgården glesbygd. All annan landsbygd är tätortsnära landsbygd.

Av Södermanlands befolkning år 2002 på 258 935 individer återfinns 73 322 på landsbygden (28 %). Största landsbygdsbefolkningen har Nyköpings kommun följt av Eskilstuna kommun. Andelen landsbygdsbor ökar och då främst barnfamiljer i åldern 30-39 år. De som flyttar från landsbygden är ungdomar som skall utbilda sig och de som flyttar in är åldersgruppen 30-64 år.

Även andra viktiga funktioner som post och apotek läggs ned i snabb takt. Utvecklingen är många gånger en följd av ett minskat kundunderlag som i någon mån beror på att befolkningen på landsbygden minskar, men även andra faktorer påverkar såsom ändrade konsumtionsmönster. Antalet arbetspendlare till större orter ökar där man förlägger sina inköp och tjänster i kombination med sitt pendlande. En utökad handel via internet påverkar också utvecklingen.

Förändringarna har lett till att handeln och servicegivarna har anpassat sin verksamhet till kostnadseffektiva lösningar för att möta den hårdnande konkurrensen. Det sker oftast genom specialiseringar och genom koncentration till de större orterna. Effekten blir att servicen på landsbygden för de kvarvarande konsumenterna på mindre orter blir sämre. De som inte pendlar, d.v.s. de som är lokalt yrkesverksamma och äldre hushållen får en betydligt sämre service än andra. Det får som följd att de kan tvingas flytta från landsbygden för att få tillgång till de tidigare så självklara servicefunktionerna.

Skall trenden brytas krävs nu samlade ansträngningar. Det är därför viktigt med ett öppet förhållningssätt av alla inblandade enskilda som offentliga aktörer.

I Södermanland är utvecklingen likartad den som gäller landet i sin helhet. Många butiker har försvunnit inte minst de senaste 5 åren. Sedan 1995 har 18 butiker lagts ned med en försämrad dagligvaruservice som följd. För flera orter har butikerna reducerats till en butik i samhället, för andra platser är det den sista butiken på orten som försvunnit. Utvecklingen har inte på något sätt avstannat utan fortsätter i oförminskad takt.

Genom den urglesning som redan skett bland butikerna innebär varje ytterligare nedläggning av butiker att avståndet till nästa serviceort ökar drastiskt.

Enligt servicedatabasen på Konsument och Glesbygdsverket anges befolkningens avstånd till närmaste servicebutik i nedanstående tabell

Kommuninnevånare i % med avstånd	5- 10 km	10-15 km	> 15km
Eskilstuna	6	2	0
Flen	17	4	0
Gnesta	14	4	0
Katrineholm	11	4	0
Nyköping	10	4	2
Strängnäs	13	2	0
Trosa	13	1	1
Vingåker	20	11	0

Antalet elever som skaffat sig högskoleutbildning och som återvänder till hemlänet eller hemkommunen är lågt i Södermanland. Andelen högskoleutbildade i länet är näst lägst i landet. (Kronbergs län är sist).

Antalet arbetslösa är högre på landsbygden än i tätorter.

Antalet förtidspensionärer är högre på landsbygden än i tätorter.

Av länets drygt 130 000 familjer har nästan 5 000 familjer mer än 1 mil till en dagligvarubutik och ca 80 st mer än 2 mil.

Stödet till kommersiell service

Som ett led i att behålla landsbygdsservicen och butikerna på landsbygden har stöd lämnats för kommersiell service i länets landsbygdsområden dvs. i områden utanför större tätorter. Stöd har lämnats i form av landsbygdslån och som investeringsbidrag till landsbygdsbutiker och livsmedelsbussar.

Stöden har lämnats enligt förordningen SFS 2000:284 om stöd till kommersiell service. Stöd har lämnas som hemsändningsbidrag, landsbygdslån och investeringsbidrag

Bidrag har utgått för hemsändningar som kommunerna helt eller delvis bekostat vid hemsändning av dagligvaror. Hemsändningen skall ske från närbelägna landsbygdsbutiker till konsumenter i gles- och landsbygdsområden. I Södermanland har ersättning utbetalats de senaste åren med följande belopp.

Kommun	1999	2000	2001	2002	Summa
Eskilstuna	36 300	46 200	0	0	82 500
Flen	17 000	20 800	24 500	25 200	87 500
Gnesta	20 000	11 500	14 600	19 600	65 700
Katrineholm	33 200	37 400	85 700	90 200	246 500
Nyköping	55 900	44 800	21 700	68 300	190 700
Summa	162 400	160 700	146 500	203 300	672 900

Som ett försöksprojekt har stöd lämnats till Österåkers Lanthandelscenter för att utveckla och testa nya lösningar inom detaljvaruhandeln. Projektet drivs tillsammans med Vingåkers kommun och som Leader+ -projekt inom Våg21. Systemet innebär att konsumenten kan beställa dagligvaror via internet, fax eller besöka lanthandelscentret dit varorna distribueras från centralorten. Beställaren kan sedan hämta varorna när han/ hon finner det lämpligt. Verksamheten är ett nytänkande för service på landsbygden och har som mål att vidareutveckla och testa nya lösningar på landsbygden samt att behålla den sociala kontakten på landet. Se vidare konsumentverkets sammanfattning av *Lanthandel på internet*.

För att investeringslån- och bidrag skall kunna lämnas krävs:

- att kommunen har planerat varuförsörjningen på ett sätt att behovet kan bedömas
- att stödet inte otillbörligt gynnar en viss näringsidkare
- att det anses nödvändigt att upprätthålla en försörjning av dagligvaror med hänsyn till befolkningsunderlag och geografiskt läge
- att butiken har ett fast försäljningsställe och inte konkurrerar på samma ort eller bedriver verksamhet med livsmedelsbuss samt att verksamheten bedrivs året runt.

Stöd utgår inte till köp av fastigheter eller om verksamheten förväntas få mycket god lönsamhet.

De senaste åren har lån och bidrag endast lämnats till överlåtelse och till moderniseringar, samt för att kraven enligt miljö- och hälsovårdsbestämmelserna skall vara uppfyllda.

Kartläggning av stödinsatser

Länsstyrelsen har arbetat med att kartlägga behovet av insatser utifrån landsbygdsbefolkningens egna bedömningar av behov. För att få ett bra underlag och låta konsumenterna själva delta i arbetet med programmet har länsstyrelsen gett i uppdrag åt Länsbygderådet att genom sitt verksamhetsnät och kontakter utföra grundarbetet.

Länsbygderådet har via sina bygdegrupper haft möten och diskussionsaftnar på en rad platser i länet. De har deltagit i olika konsumentdagar, tex Lanthandels dag och Julita-dagen samt andra landsbygdsaktiviteter. Enkäter om vilken service som bygden saknar och hur den kan lösas på ett effektivt sätt har delats ut på olika platser i samtliga kommuner.

Vissa större företag på landsbygden har kontaktats för att utreda vad servicen betyder för deras företag om förändringar i serviceutbudet sker. Företagens insatser och intresse av att delta i arbetet får anses som ringa.

Kommunerna har under hela programarbetet fortlöpande engagerats. Varje kommun har en egen kontaktperson utsedd som deltagit i arbetet och därigenom fortlöpande fått möjlighet att påverka arbetet.

Landsbygdsbutikerna har tillsammans deltagit i programarbetet och gett sina synpunkter genom det upptaktsmöte som hållits. De olika servicegivarna Svenska Spel, ATG, Posten Apoteksbolaget och Systembolaget tillsammans med varuleverantörerna har informerat om sina planer på hur framtida rationaliseringar kan komma att påverka servicen för landsbygdsbutikerna.

Länsstyrelsen har för avsikt att driva "Affär på landet" som ett MÅL3- projekt. Under förutsättning att medel ställs till förfogande kommer projektet att startas under våren 2004. Affär på landet är ett kompetens- och utvecklingsprogram för landsbygdsbutiker. Programmet är utarbetat av Föreningen lanthandels främjande, FLF, i samarbete med och på uppdrag av Konsumentverket. Programmet bygger på tillvaratagna erfarenheter från mentorsprojekt genomförda av FLF.

Landsbygden i Södermanland har ca 30 st butiker, beroende på vad som innefattas med landsbygd och landsbygdsbutiker. En förstudie till "Affär på landet" har genomförts i länet för 21 st butiker. Övriga landsbygdsbutiker kan vara butiker på orter som har flera butiker eller butiker som inte betraktas som landsbygdsbutiker eller har en omsättning som innebär att de inte bör ha några ekonomiska problem.

Syftet med förstudien har varit att kartlägga butikerna i respektive kommun i länet, analysera butikernas överlevnadskraft och behov. Skapa ett brett beslutsunderlag för vilka butiker som bedöms kunna delta i projektet "Affär på landet." Skapa ett beslutsunderlag för hur stödet till kommersiell service skall användas. Fakta i förstudien har inhämtats från butiksbesök med handlarsamtal, Konsumentverkets databaser och i samråd med landsbygdsansvariga i respektive kommun. Samråd har skett mellan Dagligvarublocken, Länsbygderådet och övriga servicegivare samt länsstyrelsen.

Samtliga de tre stora varuleverantörerna Axfood, Coop Konsum och ICA har butiker i Södermanland. Handlar'n och Tempo profilen inom Axfood är till för service och lanthandel. De har ett marknadsprogram samt ett sortiment som skall passa denna profil. Det finns begränsningar i sortimentet som vissa butiker upplever som negativt för kunden. Prisnivån i Handlar'n och Tempo ligger något över de två andra kedjorna.

Coop Konsum har idag en bra butiksstruktur med sina Konsum-butiker. Även här finns en styrning i sortiment och prisnivå, men den är inte lika påtaglig som inom Handlar'n och Tempo.

ICA har under året ställt upp kriterier för vad som gäller mindre butiker över hela Sverige. Ca 400 butiker berörs av denna profilering som nu ICA genomför. Bland ställs följande krav för att få tillhöra ICA i framtiden. Ett bassortiment på ca 2000 artiklar, datoriserad kassalinje, skärpta krav på kyl och frysanläggningarna samt på matkvaliteten och ett långsiktigt lönsamhetstänkande i rörelsen.

Förstudien till "Affär på landet" har skett under andra halvåret 2003. Av förstudien har framkommit att de 21 butiker av Södermanlands 30 landsbygdsbutiker som deltagit i förstudien har tillsammans ca 100 anställda och omsätter ca 170 miljoner. Antalet hushåll som handlar i de 21 mindre landsbygdsbutikerna kan uppskattas till närmare 10 000 st.

Följande butiker betraktas i programarbetet som landsbygdsbutiker i länet.

Eskilstuna kommun

ICA Rutan	Stora Sundby
Handlar'n	Kjula
Handlar'n	Hällberga
Handlar'n	Hållsta
Coop Konsum	Ärla
ICA Bron	Kvicksund

Flen kommun

Coop Konsum	Sparreholm
Coop Konsum	Hälleforsnäs
ICA Löta handel	Bettna
ICA Vadsbro handel	Vadsbro

Gnesta kommun

ICA Strandhallen	Stjärnhov
ICA Jarbells varuhus	Björnlunda

Katrineholms kommun

ICA Forssjö livs	Forssjö
ICA Hagsjö Allköp	Björkvik
ICA Supermarket	Julita
OK, Q8 Strångsjö	Strångsjö
Spar Valla	Valla

Nyköpings kommun

Coop Konsum	Nävekvarn
Coop Konsum	Tystberga
Tempo	Vrena
Handlar'n i Ålberga	Ålberga
ICA Solviks handel	Buskhyttan
ICA Tängsta	Stigtomta
Handlar'n	Jönåker
Stavsjö trafikplats	

Strängnäs kommun

Coop Konsum	Stallarholmen
ICA Skeppet	Stallarholmen
ICA Granbecks livs	Fogdön

Vingåkers kommun

Coop Konsum	Högsjö
Österåkers lanth.cent	Österåker

Utöver dessa butiker finns ytterligare ett antal kiosker och bensinstationer med god service som säljer livsmedel i mindre omfattning.

Varubuss

I mellersta Södermanland finns en varubuss som idkar försäljning av livsmedel. Bussen kör fasta turer kontinuerligt varje vecka. Kundkretsen är stabil och utgörs i de flesta fall av mindre hushåll. Kunderna är spridda i både Strängnäs, Katrineholms, Gnesta och Flens kommuner.

Företaget har en väl utvecklad basstation med lagerlokal för såväl torra varor som kyl- och frysvaror. Underlaget för fortsatt verksamhet är god. Lönsamheten är dock inte tillfredsställande om prisnivån på varorna skall vara acceptabel. Varubussen är mycket uppskattad av kunderna men dess service värderas dessvärre inte tillräckligt högt av samhället.

Serviceutbudet i länet

Många butiker på landsbygden i Södermanland har idag lönsamhetsproblem, vilket beror på att invånarna i samhällena inte är köptrogna, vilket medför att omsättningen sjunker medan kostnaderna kvarstår eller rent av stiger. För att kunden skall uppleva landsbygdsbutiken som ett alternativ krävs ständigt utveckling. Butiker som har vidtagit nödvändiga åtgärder för att möta de förändringar som kontinuerligt sker i samhället, har ofta en god utveckling.

Grundförutsättningar för att en butik skall utvecklas och ge en god service i ett samhälle är;

1. Tillgänglighet för invånarna
2. Ett sortiment som tilltalar invånarna
3. Servicefunktioner som Spel, Hemsändning, Apoteksservice och Systemutlämning
4. Hög servicenivå och god branschkunskap
5. En prisnivå som ej skiljer sig för mycket från andra butiker i tätorter.
6. Vad kunden tycker om butiken

Några butiker i länet har låg omsättning. Någon butik har så lågomsättning att något generationsskifte/byte av innehavare, knappast har ekonomiska försättningar att genomföras utan särskilda åtgärder.

Om förutsättningar inte skapas utan butikerna läggs ned kommer tusentals hushåll att drabbas av väsentligt längre avstånd till service med ökat resande och en större belastning på miljön pga av ökade utsläpp av föroreningar.

Det är av stor vikt att de butiker som idag finns kvar ges möjlighet att utvecklas så att den hittillsvarande takten av nedläggningar upphör. Följande sammanställning bygger på Länsbygderåd Sörmlands enkätundersökning genomförd under sommaren och hösten 2003.

Eskilstuna kommun

Eskilstuna har mycket tätortsnära landsbygd. I kommunens östra och södra delar är servicen mycket låg. Det är endast lantbrevbärarens service som fungerar. Uppgivenheten bland befolkningen är märkbar. Flera olika aktivitetsgrupper är dock kreativa och söker nya utvecklingsvägar. Kommunikationsfrågor och livsmedelsförsörjning står högt på önskelistan för förbättringar. Samordningslösningar förordas, där t.ex. lokaler samutnyttjas. Av Eskilstuna kommuns olika serviceorter på landsbygden har sex orter dagligvarubutik. I FLF:s förstudie har fem av dessa butiker deltagit.

Enligt Konsumentverkets och Glesbygdsverkets servicedatabas finns det på landsbygden inklusive samhällen under 3000 invånare ca 6000 hushåll i kommunen. Dessa betjänas av 6 st servicebutiker med livsmedel samt ytterligare ett antal bensinstationer som tillhandahåller ett mindre sortiment livsmedel.

Avståndet till service varierar inom vida gränser. Ca 15 % av kommuninvånarna har mer än 2,5 km till närmaste servicebutik, 2 % har längre än 10 km till sin butik. Längst har innevånarna till sina butiker i Hållsta och Stora Sundby.

Butikernas marknadsandel varierar starkt mellan butikerna, från 11 – 35 %, störst marknadsandel har butikerna där avståndet till alternativ service är stort.

Flens kommun

Flens kommun har sju större servicecentra utanför centralorten, varav fem har dagligvarubutik. Tre av dessa ingår i FLF:s förstudie. Några av serviceorterna är relativt stora, Hälleforsnäs, Malmköping och Sparreholm, där servicen fungerar relativt bra.

Norra och östra kommundelarna är glest befolkade med lågt serviceutbud. Dagligvaruförsörjning och kommunikationer är normalt efterfrågade tjänster. Några butiker, Bettna och Vadsbro har speciella problem.

Inom Flens kommun finns en varubuss som har en fungerande verksamhet.

Inom kommunen och i synnerhet i några serviceorter finns kreativitet och visioner om samarbete, vilket kan ge intressanta utvecklingsvägar.

Enligt Konsumentverkets och Glesbygdsverkets servicedatabas finns det på landsbygden inklusive samhällen under 3000 invånare ca 2900 hushåll i kommunen. Dessa betjänas av 4 st servicebutiker med livsmedel samt ytterligare ett antal bensinstationer som tillhandahåller ett mindre sortiment livsmedel.

Avståndet till service varierar inom vida gränser. Ca 30 % av kommuninvånarna har mer än 2,5 km till närmaste servicebutik, 4 % har längre än 10 km till sin butik. Längst har innevånarna till sina butiker i Sparreholm och Hälleforsnäs.

Butikernas marknadsandel varierar starkt mellan butikerna, från 20 - 40 %, någon butik har väsentligt lägre marknadsandel och dess framtid är mycket osäker.

Gnesta kommun

Daglig service finns inom alla delar av kommunen, även om Gåsinge/ Dillnäs-Laxne samt de södra kommundelarna har ett lågt utbud. Av servicecentra utanför centralorten har två dagligvarubutiker (Björnlunda och Stjärnhov) deltagit i FLF:s förstudie.

I Laxne finns en butik som endast har sommaröppet, vilken inte deltagit i undersökningen. Laxne har förutsättningar att växa, vilket borde medföra att det åter skapas förutsättningar för butiken till åretruntöppet. Kommunikationsfrågorna är de mest angelägna att lösa enligt invånarna i kommunen. Samordningsinsatser efterfrågas.

Besöksnäringen är relativt stor i kommunen, varför potential till utvecklingsinsatser finns.

Enligt Konsumentverkets och Glesbygdsverkets servicedatabas finns det på landsbygden inklusive samhällen under 3000 invånare ca 1700 hushåll i kommunen. Dessa betjänas av 3st servicebutiker med livsmedel . En butik har inte året runt öppet.

Avståndet till service varierar inom vida gränser. Ca 27 % av kommuninvånarna har mer än 2,5 km till närmaste servicebutik, ca 4 % har längre än 10 km till sin butik. Längst har innevånarna till sin butik när Laxnebutiken har säsongsstängt.

Butikernas marknadsandel varierar mellan butikerna, marknadsandelen är dock högre än för övriga landsbygdsbutiker i jämförelsen.

Katrineholms kommun

Av kommunens olika serviceorter utanför tätorten Katrineholm har fem orter dagligvarubutik. Två av dessa har deltagit i undersökningen. Intresset för undersökningen har varit svagt, troligen beroende på en ändrad kommunal policy till landsbygdsfrågorna. Dominerande servicefrågor är kommunikationer och hälsovårdsfrågor. Önskemål om samordningsinsatser föreligger.

En av butikerna har låg omsättning och dess existens kan vara hotad om inte utvecklingen vänds i tid.

Enligt Konsumentverkets och Glesbygdsverkets servicedatabas finns det på landsbygden inklusive samhällen under 3000 invånare ca 2700 hushåll i kommunen. Dessa betjänas av 4 st servicebutiker med livsmedel samt ytterligare ett antal bensinstationer som tillhandahåller ett mindre sortiment livsmedel.

Avståndet till service varierar inom vida gränser. Ca 22 % av kommuninvånarna har mer än 2,5 km till närmaste servicebutik, 4 % har längre än 10 km till sin butik. Längst har innevånarna till sina butiker i Strångsjö och Julita.

Butikernas marknadsandel varierar starkt mellan butikerna, från 10 – 72 %, störst marknadsandel har de butiker med ren landsbygd.

Nyköpings kommun

Nyköpings kommun är geografiskt utspridd. De norra och nordöstra delarna har extremt dåligt serviceutbud. Området är livligt besökt av turister, varför ett utökat serviceutbud torde ha förutsättningar. Högst prioriterade frågor är kommunikationer och livsmedelsförsörjning. Liksom i andra kommuner förordas utökade samordningslösningar på serviceutbudet.

Tunabergshalvön har önskemål om bättre kommunikationer, hälsovård, kulturutbud och dagligvaruförsörjning.

Kiladalen har dålig livsmedelsförsörjning och bristfälliga kommunikationer.

Stigtomta-Vrena har strategiskt bra läge med tanke på främst kommunikationer (Skavsta), men serviceutbudet är relativt svagt.

Enligt FLF:s förstudie har Nyköpings kommun 16 serviceorter utanför tätorten. Av dessa har 7 dagligvarubutik, 5 ingår i förstudien.

Enligt Konsumentverkets och Glesbygdsverkets servicedatabas finns det på landsbygden inklusive samhällen, under 3000 inv, ca 5 700 hushåll i kommunen. Dessa betjänas av 8 st servicebutiker med livsmedel samt ytterligare ett antal bensinstationer som tillhandahåller ett mindre sortiment livsmedel.

Avståndet till service varierar inom vida gränser. Ca 22 % av kommuninvånarna har mer än 2,5 km till närmaste servicebutik, 6 % har längre än 10 km till sin butik. Längst har innevånarna till sina butiker i området kring Tystberga och Ålberga.

Butikernas marknadsandel varierar mellan butikerna, från 25-48 %, störst marknadsandel har butikerna där avståndet till alternativ service är stort.

Strängnäs kommun

I den undersökning som Länsbygderåd Sörmland har gjort kommer dagligvaruförsörjning och kommunikationer högst på önskelistan. Önskemål om samordning av serviceutbudet gäller. Av kommunens serviceorter utanför Strängnäs är det idag tre som har dagligvarubutik. En av dessa ingår i FLF:s förstudierapport.

Enligt Konsumentverkets och Glesbygdsverkets servicedatabas finns det på landsbygden inklusive samhällen under 3000 invånare ca 2400 hushåll i kommunen. Dessa betjänas av 3st servicebutiker med livsmedel samt ytterligare ett antal bensinstationer som tillhandahåller ett mindre sortiment livsmedel.

Avståndet till service varierar inom vida gränser. Ca 23 % av kommuninvånarna har mer än 2,5 km till närmaste servicebutik, 2 % har längre än 10 km till sin butik. Längst har innevånarna till sin butiker i Åker.

Butikernas marknadsandel varierar starkt mellan butikerna, från 25 – 70 %.

Trosa kommun

Vagnhärad och Trosa med omland har bra grundservice. Kommunen saknar dagligvarubutiker utanför de två dominerande tätorterna. Södra kommundelarna har stora fritidsområden och stor besöksfrekvens av turister men saknar serviceutbud. Västerljung, som är en annan tätort, saknar helt dagligvaruförsörjning. Aktiviteten bland befolkningen att tillskapa ett bättre serviceutbud är dock stor. Kommunens serviceutbud är även betydelsefullt för stora delar av skärgården, såväl bofasta som fritidsboende och turister.

Viktigaste frågor som lyfts fram i Länsbygderådets rapport är dagligvaruförsörjningen och kommunikationerna, utom i Vagnhärad, där hälsovårdsfrågorna intar en framskjuten plats. En ökad samordning av insatserna och ett samarbete över kommungränsen mot Nyköping är prioriterade områden.

Kommunen har inte ingått i FLF:S förstudie , då inga butiker finns på landsbygden.

Vingåkers kommun

I kommunen finns två serviceorter utanför centralorten men bara en har traditionell dagligvarubutik och som ingår i förstudien. Österåkers Lanthandelscentrum, som finns inom kommunen, intar en speciell ställning som multiserviceinrättning och deltar inte i denna undersökning utan redovisas separat.

På vanligt sätt intar kommunikationer och livsmedelsförsörjning tätpositionerna vad gäller önskemål om förbättringar. I Läppe är missnöjet stort över lag vad gäller alla olika serviceutbud. Här saknas framför allt en naturlig samlingspunkt, där olika serviceaktiviteter skulle kunna utvecklas. Enligt Konsumentverkets och Glesbygdsverkets servicedatabas finns det på landsbygden inklusive samhällen under 3000 invånare ca 1 200 hushåll i kommunen. Dessa betjänas av 2st servicebutiker, inkl Österåkers lanthandelscenter, med livsmedel.

Lanthandel på Internet i Österåker

Länsstyrelsen stödjer projektet Lanthandelscentret i Österåker, Vingåkers kommun. Projektet drivs som Leader+ -projekt och har som målsättning att undersöka förutsättningar för service och distribution av livsmedel samt övriga servicenäringar på landsbygden.

I Österåker i Vingåkers kommun och Malexander i Boxholms kommun har service och handel av livsmedel på Internet startat.

Konsumentverket har gett i uppdrag åt Bergslagsgruppen i Leksand att genomföra en analys av Lanthandel på Internet. Här nedan följer deras sammanfattning av analysen. Analysen kan beställas i sin helhet från Konsumentverket

Sammanfattning.

Den 15 juni 2002 öppnade de två Lanthandelscentra sina portar, varav den ena i Österåker, Vingåkers kommun. Tanken var att pröva Internet-beställning av livsmedel från ett lokalt Lanthandelscentra till närmast liggande ICA-butik i Vingåker resp Boxholm. Varorna har kunnat beställas från hushållens egna datorer eller via respektive LHC och deras dator. Syftet har varit att via ett förhoppningsvis enkelt och kostnadseffektivt system kunna handla på distans och sedan få varorna transporterade fritt till respektive LHC. I Österåker är det inrymt i nyrenoverade ändamålsenliga lokaler.

Initiativet till en treårig försöksverksamhet kom från den ideella rörelsen i Österåker i samverkan med ICA-rörelsen och LRF, vilka tillsammans är projektägare. Efter 15 månaders drift finns det nu möjlighet att redovisa hur projektet hittills har fallit ut.

Livsmedelsleveranserna var under de första månaderna förra året relativt intensiva sett i relation till motsvarande för i år. I år är nedgången i antalet beställningar ca 40 % i Österåker (gäller 2002-06-15 – 2002-12-31 jämfört med 2003-01-02 – 2003-07-02). I Malexander är motsvarande siffra ännu större eller nästan 70%. Värdet på varje leverans har dock ökat i snitt med 50% i Österåker om man jämför hela 2002 med första halvåret i år och med knappa 1 % i Malexander.

Trots brister i dataunderlaget från Österåker kan man tydligt säga att frekvensen köp av livsmedel under den första 15-månaderperioden av den tre-åriga försöksperioden väsentligt understiger de mål som projektägarna satt upp, även om det återstår drygt ett och ett halvt år av projekttiden. Utvecklingen under första året tyder dock på att de högt satta målen blir svåra att nå. Till grund för denna senare slutsats har vi även de svar vi fått via enkäter och djupintervjuer. Å andra sidan verkar målen vara mycket ambitiösa vad gäller tron på lokal efterfrågan på service.

Användandet av den statliga servicen som apotek, post, Svenska Spel och Systembolaget har inte fått den omfattning som förväntades av vare sig lokalbefolkning, projektägare eller serviceansvariga innan projektet kom igång. Denna typ av service brukar befolkningen i de två orterna av hävd använda sig av i samband med besök i respektive centralort, där de har ett större utbud av tjänster samlade på en punkt i en välkänd miljö.

Den service som erbjuds via LHC är relativt begränsad vilket sannolikt medverkat och fortfarande medverkar till en relativt låg efterfrågan. I Österåker menar man dock att frånvaren av Online speltjänster gällande Svenska Spel bidragit till den nu aktuella utvecklingen. Informationen om servicen har varit mindre bra och tekniken för att bruka delar av den ofta varit ur funktion. Fakta kvarstår dock, att utnyttjandet av den statliga servicen inte varit särskilt stor, vilket företrädare för den ansvariga servicen dokumenterat.

Det är svårt att säga vad som krävs för att de aktuella trenderna beträffande livsmedelsköpen och användandet av den statliga servicen skall vända uppåt mot de preciserade mål som sattes upp i framförallt Österåker. Det lokala engagemanget är här fortfarande stort och verksamheten sköts under helgerna av en stor grupp ideellt verksam invånare. Man kombinerar kommersiell service med diverse sociala aktiviteter för att förankra LHC-konceptet ännu starkare i orten. Möjligheten att ta hand om hemtjänstens transporter av varor till främst äldre medborgare i hela kommunen ser föreningen som en möjlighet på sikt.

Berörda ICA-handlare är positiva till att fullfölja projektet hela treårsperioden. Man kan dock ana att de merkostnader som butikspersonal har för att plocka ihop varje beställd varukasse kan bli svåra att finansiera under kommande år. I Vingåker, varifrån varorna till Österåker distribueras finansieras lönekostnaden upp till 90% externt för den extra personal som sköter dessa funktioner.

Verksamheten är starkt beroende av det lokala ideella engagemanget, vilket är både en styrka och en svaghet. Den senare består främst i att det på många håll i landet visat sig svårt att hålla liv i ett starkt engagemang under en längre period.

Om man ser verksamheten med samhällsekonomiska ögon kan bedömningen bli annorlunda. Om det visar sig att den i huvudsak kommersiella verksamheten har en stor betydelse för orten ifråga och åstadkommer flera positiva bieffekter som alla främjar den lokala välfärden, kan detta motivera att i huvudsak offentliga medel används för att finansiera verksamhetens underskott. Sett med företagsekonomiska kriterier blir motivet mindre fokuserat mot idén om en ”alternativ lanthandel” än mot att skapa en allmän lokal mötesplats i en mindre ort eller ett landsbygdsdistrikt. Goda exempel på den senare verksamheten har vi runt om i landet. Särskilt Österåker tycks kunna bli ett nytt sådant positivt exempel.

ÖNSKEMÅL-VISIONER-PROGRAM

Antalet dagligvarubutiker på landsbygden i Södermanland är idag 30 stycken, därtill kommer en varubuss. Antalet butiker riskerar dock minska till ca 20 stycken. Därefter måste minskningen upphöra

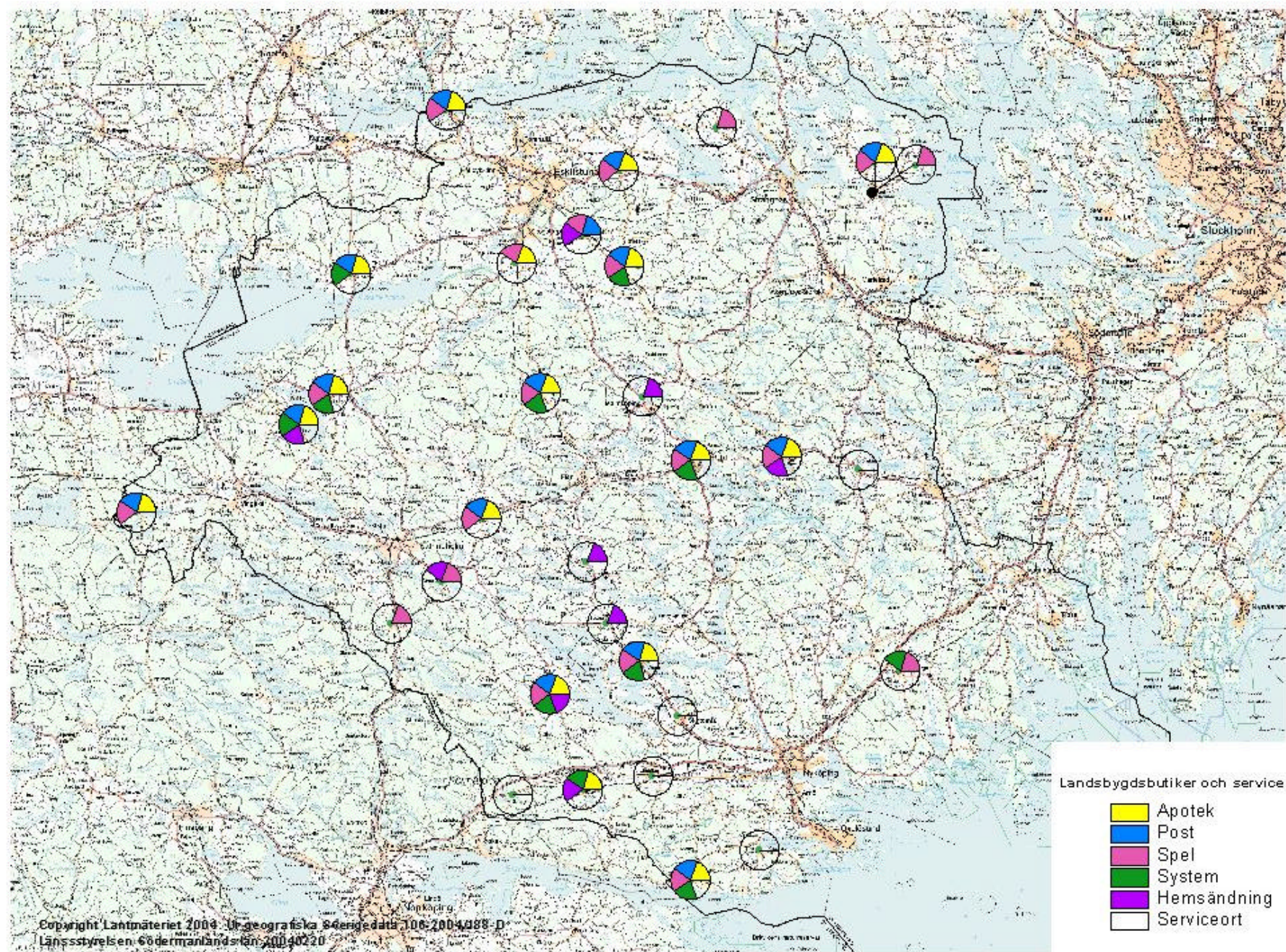
för att inte serviceutbudet på landsbygden skall bli helt oacceptabelt låg och befolkningen få alltför stora avstånd till sin butik eller serviceutbud.

Alla kvarvarande dagligvarubutiker förväntas ha kompletterande service i form av apotek, post, spel och system.

Kommunerna förväntas samlokalisera så många övriga allmänna serviceutbud som möjligt till butiken (bibliotek, distriktssköterska, fotvård, äldrevård, dagis m.m.) På sikt skall s.k. multiserviceställen etableras på orter där butiken idag finns. Ett önskemål är att

”landsbygdsgallerior” kan etableras. Dit kan även andra verksamheter knytas såsom café, matställen, frisör, kyrkliga verksamheter, bensinmack, bilverkstad, bussterminal m.fl. verksamheter lämpliga att handhas av småföretag. IT och bredbandsuppkoppling förutsätts få en framträdande roll.

Förverkligandet av detta serviceutbud för landsbygden förväntas kunna realiseras under en tioårsperiod.

Redovisning Eskilstuna Kommun

I Eskilstuna finns gott om tätortsnära landsbygd, vilket också avspeglas i vårt arbete och från vilka orter vi fått in svar och synpunkter. I Kommunens östra och södra delar är servicen mycket låg. Där verkar det bara vara lantbrevbärarens service som fungerar. Tyvärr tror sig många inte kunna påverka sin orts servicenivå i dessa bygder och många klagar på att kommunledningen inte bryr sig om landsbygden och dess frågor "Det är centralorten som gäller och där satsas det" är det många som skrivit i sina enkätsvar.

Kommunen har ett bra nätverk av lokala samlingsorganisationer byaråd mm. och många av dessa är också medlemmar i Länsbygderådet, som t.ex. Framtid Näshulta, Barva Framtid och Öja Västermo Bygderåd. En intern vision för lokal service finns hos den lokala arbetsgruppen i Gillberga – Lista. Här, i de lokala arbetsgrupperna, har kommunen en stor resurs till sitt förfogande i det lokala utvecklingsarbetet. Grupperna kan skräddarsy de olika orternas behov och önskemål samt utveckla den lokala servicen. Men då måste kommunala pengar avsättas till detta så viktiga utvecklingsarbete på landsbygden och den lokala rörelsen få tillgång till dessa pengar och resurser.

Stora Sundby / Alberga /Öja

Hur långt har du idag till service?	Omslutning 3 - 54 km	medelsvar 25,0 km
Hur lång är du beredd att åka?	Omslutning 0 - 28 km	medelsvar 13,5 km

Samordningsmöjligheter

- Kommunal utrustning o tjänster kan utnyttjas bättre genom lokal planering.
- Företagen stöttar varandra bättre. Detta ger möjlighet till att fler hantverkare etablerar sig på orten.
- Samordna transporterna till lokal affär, skola, servicehus (bra för miljön)

Önskemål / Förslag

- Att planarbetet för användning o uppsnyggning av parkering o busshållplats i Alberga kommer igång
- Ekologisk profil på närbutiken
- Handla mer på orten
- Bättre synkronisering av busslinjer
- Bättre lokala kommunikationer
- Ökad delaktighet i utbyggnaden av BREDBAND
- Bygdens "företagshus" med gemensam service o marknadsföring
- Ta tillvara idéer och förbättra samarbetet
- En hälsomottagning med tillgång av distriktssköterska, läkare o tandläkare
- Bygderådet borde samhällsplanera mer och bli mer aktiva!
- Myndigheterna måste ta ett mer aktivt ansvar för ytterområdena!
- Bio i skolan någon kväll i månaden
- Kör med mindre bussar och fler turer på landsbygden
- Satsa mer på kommunens ytterområden

Kommentar: Här har vi en ort med bra samordnad service.

1. Post, system, apotek i närbutiken.
2. Bibliotek, skola, dagis, föreningsliv i samma lokaler.
3. Kök för skola och ålderdomshem i samma lokaler.

Det är mycket bra.

Bredbands möjligheter, telekommunikation speciellt mobilteletekniken och postpaketservicen är områden som måste förbättras för att näringslivet på orten ska fungera.

Gillberga / Lista

Hur långt har du idag till service? Omslutning 10 - 27 km medelsvar 16,4 km
Hur lång är du beredd att åka? Omslutning 5 - 10 km medelsvar 8,0 km

Samordningsmöjligheter

- Skola – idrottsplats – hälsovård – kultur – bibliotek – ungdomsgård allt på samma plats
- Affär – post – apotek – system

Önskemål / Förslag

- Bättre busstäthet
- Affär
- Kiosk
- Bensin
- Äldreboende
- Distriktssköterska

Näshulta

Hur långt har du idag till service? Omslutning 6 - 30 km medelsvar 21,3 km
Hur lång är du beredd att åka? Omslutning 2 - 30 km medelsvar 10,3 km

Bättre underhåll av vägar, mobiltelefonstäckning och bredband är krav från **företagarhåll**.

Samordningsmöjligheter

- Behåll Rosendal som samlingspunkt för dem som jobbar i äldrevården (det skulle spara mycket tid)
- Rese – o transportsamordning
- Skola – dagis
- Affär – bensin
-

Önskemål/Förslag

- Kiosk (Affär) alternativt varubuss
- Äldreboende
- Distriktssköterska
- Tätare busstrafik
- Läkare någon dag
- Bygg ett seniorboende i Bälgviken

Hållsta

En ort som önskar bättre hälsovård. Har hygglig samordnad service.

Samordningsmöjligheter

- Hälsovård – Läkare – distriktssköterska

Önskemål / förslag

- Bättre kommunikationer
-

Ärla / Eklången

Orter där kommunikationer har hög prioritet

Samordningsmöjligheter

- Skola - motion/idrott
- Distriktssköterska - Tandläkare
- Distribution av varor med lantbrevbäraren
- Grannsamverkan

Önskemål/Förslag

- Skateboardpark (man 0-20år)
 - Bensin
 - Apotek
 - Enklare handel / kiosk, som kan drivas av någon lokal förening
-

Barva (få svar)**Samordningsmöjligheter**

- Skola – dagis – äldreboende – hemtjänst
- Skolskjutsar – sjukresor – taxi – lokalresor
- Dagis – skola – fritids för äldre och unga

Önskemål /förslag

- Affär/kiosk/bensin
 - Äldreboende
 - Bättre bussförbindelse
 - Skolan skulle kunna vara navet för den lokala servicen
 - Skolrestaurangen öppen för alla. Ett visst utbud av varor och catering.
-

Kjula – Jäder

Samordningsmöjligheter

- Affär – post – bensin
- Skola – äldreboende – handel

Önskemål/förslag

- Lokalt äldreboende
- Bensin

Redovisning Flens Kommun

Inom kommunen finns 7 samhällen varav 4 relativt stora. Hälleforsnäs och Malmköping har hygglig service samt även Sparreholm (se särskild bilaga). Norra och östra delarna av kommunen är glesbefolkade och där måste innevånarna åka långa resor för att nå någon kommersiell service.

Med samordning och gränsöverskridande samarbete borde mycket gå att lösa ev. med hjälp av lantbrevbärarna eller någon annan slags flerfunktionsservice. Många har noterat att inte grundservicen fungerar för deras familj, bl.a. i Bettna, Årdala och Forssa. Vi har orter där inget, eller väldigt lite, intresse funnits för frågan t.ex. Skebokvarn, Helgesta och stora delar av Dunker. Se allmän del för Sörmland.

Kommunikationerna bör förbättras mellan många orter. På många lokalorter har det också framkommit att tågtiderna måste anpassas för arbetspendlare.

Bettna

Hur långt har du idag till service? Omslutning 5 - 30 km medelsvar 21,8 km
Hur lång är du beredd att åka? Omslutning 0 - 20 km medelsvar 4,0 km

Samordningsmöjligheter

- Servicehus – bygdekontor - samordningscentra
- Post – Affär – apotek - systemombud mm.
- Den kommunala servicen till äldreboende
- Distriktsköterska - läkare och tandläkaremottagning vid Kullagården

Önskemål/ Förslag

- Äldreboende
- Köpa tillbaka och göra mindre ombyggnad av Kullagården
- Läkare någon dag i veckan
- Apotek (ombud)
- Bensin
- Post
- Kiosk
- Någon samlingsplats för bygdens unga
- Bio, restaurang, Café, Taxi

På frågan om vad kan kommunen göra för lokal service

- Tänka mer långsiktigt innan de lägger ner verksamhet eller flyttar verksamhet
- Göra lokala upphandlingar på orten.

Kommentar: Bettna är en ort där servicen fungerar dåligt i dag för de boende, många har noterat detta i enkäterna. Här finns dock utvecklingspotential, kanske i samarbete med Vadsbro /Blacksta.

Här borde det finnas möjligheter att skapa ett servicecentra av något slag. Frågan är om det finns någon lämplig lokal kraft, någon entreprenör eller en samlingsorganisation, som kan driva frågan vidare.

Bettna är en ort som ligger på pendlingsavstånd från tre städer, med bra väganslutningar. Med dess närhet till Skavsta borde samhället ha stora möjligheter till utbyggnad i framtiden.

Vadsbro/Blacksta

Hur långt har du idag till service? Omslutning 5 - 25 km medelsvar 13,6 km
 Hur lång är du beredd att åka? Omslutning 0 - 20 km medelsvar 6,0 km

Samordningsmöjligheter

- Samla all service under ett tak
- Affär – post – apotek – system – ATG – Svenskaspel – turistinformation
- Skolskjutsar – utkörning av varor och matleveranser till pensionärer
- Pub – café – Restaurang
- En bygdens mötesplats centralt i byn i anslutning till ett servicecentra med alternativa öppettider
- Byabussen – tågstopp med persontrafik

Önskemål

- Anlita lokala företag
- Utveckla varor efter eget önskemål via lanthandeln
- Café, Pub, Restaurang
- Budtjänster
- ATG, Bensin
- Äldreboende, Hemservice
- Distriktsköterska
- Apoteksombud
- Bibliotek
- Isbana
- Ungdomsgård
- Turistinformation
- Utökad lokaltrafik o bättre kollektivtrafik

Kommentar: I Vadsbro/Blacksta finns en stark lokal kreativitet och flera entreprenörer med visioner. Det ger möjligheter att finna unika servicelösningar ev. i samarbete med Bettna. Ett samarbete har redan etablerats mellan Vadsbro handel och den nyöppnade servicekiosken i Mellösa. Här finns en lokal samlingsorganisation (Vadsbro Blacksta Kraftcentrum) som kan driva på och samordna.

En lokal vision finns (se separat bilaga)

Årdala/Forssa

Hur långt har du idag till service? Omslutning 13 - 35 km medelsvar 19,8 km
 Hur lång är du beredd att åka? Omslutning 0 - 10 km medelsvar 7,8 km

Samordning

- Samordna service med andra landsortssocknar
- Skola – idrott – bibliotek – information
- Färdtjänst – skolskjutsar
- Att använda skolan till mer än skola
- Livsmedel – apotek – system – bensin

Önskemål förslag

- Möjlighet för äldre att bo kvar på orten
- Möjlighet att skaffa bensin utan att åka till tätorten (ung kvinna 0-20)
- Bättre kommunikationer
- Öppna någon affär (service) igen med samordnad funktion
- Barnomsorg på orten
- Bättre möjligheter till permanentboende
- Besök av distriktssköterskan några timmar i veckan

Vad kan kommunen göra

- Lyssna mer på invånarna
- Det är bättre att ett fordon åker hit än att 40 ska in till tätorten

Kommentar: Årdala/Forsa är ett stort område utan någon service. Här skulle en servicebuss kunna åka med dagligvaror och annan service. Denna buss skulle kunna utgå från Vadsbro/Blacksta eller Sparreholm. Mer service skulle kunna kopplas till Sigridlunds skola för att kunna öka nyttjandegraden där och samtidigt värna om skolans framtid.

Mellösa

Hur långt har du idag till service? Omslutning 5 - 7 km medelsvar 6 km
Hur lång är du beredd att åka? Omslutning 2 - 7 km medelsvar 5 km

Samordningsmöjligheter

- Samordnad service ger mindre bilåkande
- Dagligvaror och sjukvård

Önskemål/ Förslag

- Affär/ kiosk
- Distriktssköterska
- Äldreboende
- Lättare att få bygga på småorter
- Måste till nytänkande o lokal kreativitet allt är snart borta

Kommentar: En ort där få har svarat på enkäten. Det som framkommit är att livsmedel, kommunikationer och hälsovård är funktioner som de boende vill kunna förbättra på orten. Mellösa Bygdekommitté finns som samlingsorganisation på orten och driver ortslokala frågor som t.ex. Att Mellösa fått en samlingsplats och ett litet köpcentra. (Våg 21- projekt)

Dunker

Kommunikationer och skola är prioriteringsområden som bör förbättras på orten
Här finns en rullande Butiksbuss som servar de boende, tillika en väl fungerande lantbrevbärare, Byabussen fungerar bra.

Samordningsmöjligheter

Biblioteket förmedlar böcker med Byabussen och Lantbrevbäraren
Samordna mer tjänster via vår livsmedelsbuss

Önskemål /Förslag

Bostäder för äldre vid skolan i Dunker
Mer möjligheter för ungdomar

Kommentar: Här skulle man kunna koppla fler servicefunktioner till den redan existerande livsmedelsbussen. Fler servicefunktioner borde också gå att samordna med Dunkers Friskola.

Sparreholm

I Sparreholm har ett Våg 21 – projekt genomförts under december 2002, där man i en enkätundersökning frågat Sparreholmsborna vad dom tycker i ett antal frågor. Projektet har gjorts av Bygderåd Sparreholm, med Tomas Molander som ordförande, och presenterades för Flens kommun under januari – februari 2003. Länsbygderåd Södermanland har med tillstånd från Bygderåd Sparreholm komprimerat det gedigna materialet för att kunna visa det tillsammans med vårt material. (se bilaga)

För mer upplysningar kontakta Tomas Molander på tfn. 0157-307 04.

Redovisning Gnesta Kommun

Gnesta kommun har inte någon bygd som är i direkt avsaknad av daglig service. De områden som har sämst service är Gåsinge/Dillnäs-Laxne samt söderut mot Nyköping.

Det område som varit mest aktivt i vårt arbete är Björnlunda med omland. Här finns en fungerande samlingsorganisation **Träffpunkt Björnlunda** som engagerar sig lokalt i bygdens framtidsfrågor.

Från Stjärnhov har vi fått in väldigt få svar på vår enkät vilket ger för dåligt underlag för att redovisa. Det finns inte heller någon kontaktyta (arbetsgrupp) på orten till hjälp för vårt arbete.

Länsbygderådets samarbetsparter i Gnesta kommun är: Träffpunkt Björnlunda, Östra Sörmlands Gruvförening och Gnesta Guidesällskap.

Gemensamma önskemål för bygderna:

- ☐ Medborgarkontor i tätorterna Björnlunda, Stjärnhov och Laxne
 - ☐ Samverkan mellan lokala producenter och handlare
 - ☐ Alternativa bredbandsuppkopplingar på landsbygden
 - ☐ Bättre samordning av kollektivtrafiken.
 - ☐ Bättre samarbete inom den lokala servicen (en samsyn mellan olika sektorer)
 - ☐ För att besöksnäringen ska kunna utvecklas krävs bättre underhåll av det finmaskiga vägnätet.
-

Björnlunda

Hur långt har du idag till service?

Omslutning 1 - 35km

medelsvar 13 km

Hur lång är du beredd att åka?

Omslutning 1 - 20 km

medelsvar 8 km

Önskemål- Förslag

- ☐ Post
- ☐ Apotek
- ☐ System
- ☐ Bättre kommunikationer för omlandet
- ☐ Frisör
- ☐ Läkare
- ☐ Pendeltågstopp
- ☐ Bankomat i samhället
- ☐ Kommunen bör köpa lokal service av lokala föreningarna på orterna
- ☐ Cykelväg Björnlunda –Gnesta
- ☐ Lättare få bygglov på landsbygden

Samordningsmöjligheter

- ☐ Kiosk - matservering - systemutlämning
- ☐ Apotek - affär - bensin -post + (lantbrevbärare)
- ☐ Äldreboende - restaurang -kiosk
- ☐ Skola - Bibliotek

Kommentar: Med utgångspunkt från Björnlunda skulle det vara fullt möjligt att lösa servicebristen både norr och söder ut. Samtidigt finns en stor potential att stärka ortens egna servicebehov.

Ett stort lokalt material finns utarbetat av **Träffpunkt Björnlunda "Vision 2025"** som kan hämtas på deras hemsida

www.bjornlunda.com

Laxne-Gåsinge/Dillnäs

Hur långt har du idag till service? Omslutning 10 - 35 km medelsvar 16 km
Hur lång är du beredd att åka? Omslutning 3 - 20 km medelsvar 11 km

Önskemål- Förslag

- ☐ Dagligvaruaffär
- ☐ Bättre kommunikationer
- ☐ Bredband olika alternativa lösningar för landsbygden
- ☐ Ökad samverkan lokalt i servicefrågorna och dess lösningar

Samordningsmöjligheter

- ☐ Affär - information - olika budtjänster
- ☐ Post - sjukvård - (hemsjukvård) - matservice - kommunikationer
- ☐ Bättre samstämmighet i tidtabellerna på allmänna kommunikationer

Kommentar: I Laxne finns en sommarbutik som skulle kunna stärkas om det lokala samarbetet ökar. Den skulle kunna bli en naturlig samlingsplats för området och med visst gränsöverskridande samarbete även butik till närliggande kommuners södra och västra delar. Det här är ett område med ökande andel permanentboende och en stor del fritidsboende. Besöksnäringen ökar också starkt i området och det ger underlag framåt för ett ökat lokalt serviceutbud. Det har också framkommit att Åker är den serviceort man besöker från den norra delen av området och Björnlunda och Stjärnhov från de södra delarna.

Redovisning Katrineholms kommun

Samredovisas på grund av ett litet antal enkäter

Från Björkvik och Ö. Vingåker har vi fått in väldigt få svar.

Kommunikationer är genomgående det som behöver förbättras, speciellt i Floda och Julita.

Enda området som starkt markerat livsmedel som viktigast är Floda.

Julita och Floda vill förbättra ortens skolor.

Lerbo, St.Malm och Julita vill få besök av distriktssköterskan.

Valla har hög andel svar som vill få igång Valla närvård.

I kommunen finns 13 utvecklingsgrupper anslutna till Länsbygderådet samt 5 intressegrupper som vi samarbetar med.

Valla

Önskemål / Förslag

- Bättre samordning mellan tåg och buss
- Utveckla idén Valla Närvård
- Underlätta för spridd bebyggelse på landsbygden
- Lokala vägnäten
- Äldreboende i Forssjö
- Hemsjukvård
- Byabussar

Samordningsmöjligheter

- Bredbandsutbyggnad till 100 %
- Skapa ett servicecentra med butik och apoteksfilial mm vid genomfarten i Bie
- Tandläkare - BVC - Distriktssköterska - Läkare
- Sambandscentral för samåkning
- Apotek - och systemombud i Forssjö och Strängsjöaffären

Kommentar: Katrineholm är den kommun i länet som varit svårast att jobba med i dessa frågor. Geografisk är kommunen rätt bra rustad vad det gäller lanthandlare, sämsta områdena är södra och norra delen av kommunen. I de norra delarna görs det besök någon dag per vecka av en butiksbuss. Björkvik har en rätt bra allmänservice i de centrala delarna. I ytterområdena däremot tror man inte på någon förbättring.

I Ö.Vingåker ska Marie Gillstam göra ett våg 21 projekt i dessa frågor.

I Katrineholm, som tidigare varit en föregångare i länet om att värna om landsbygdsfrågorna, har att en stagnation uppstått. En av orsakerna är att den fria bygdepengen till Sockenråden blivit belagt med uppdragsvillkor från kommunen. Detta beslut lade grunden till ett allmänt motstånd till ideellt arbete. Här, som på så många andra orter, tror inte allmänheten på landsbygden att kommunledningen bryr sig. Mitt under detta servicearbete fick vi även ta del av den lokala debatten om neddragningar av brandkåren på två orter. Detta visar klart på kommunens inställning till den ortslokala servicen. Forssjö livs, tillsammans med idrottsföreningarna på orten, jobbar på ett visionspaket för ortens lokala serviceutveckling, vilket redovisas på separat bilaga.

Redovisning Nyköping Kommun

Nyköping är en vidsträckt kommun där det är svår att samordna den lokala servicen. En centraliserad service ger stora resekostnader för invånarna samtidigt som det påverkar miljön kraftigt negativt. För att den lokala servicen ska fungera fodras det starka lokala samlingsorganisationer som ser till sin orts intressen och driver ortens frågor. Dessa måste dock få stöttning från Kommunens ledning i sitt ortslokala arbete.

De föreningar som är medlemmar hos Länsbygderådet i Nyköpings kommun är: Förbundet Sörmlands Kustlag, Kiladalens intresseförening, (vilka är samlingsorganisationer), Husby Oppunda Sockenförening, Tystberga företagareförening, Idégruppen Nävekvarn, Stavsjö Bruksmuseum, Landsbygdsutveckling i Lästringe, Kiladalens Lantbruksmuseum, Tystberga Hembygdsförening (samtliga betalande medlemmar). Andra samarbetsföreningar är Tunabersrådet, Svärta HBF, Kila frivilliga brandkår, Nyköpings HBF, Stigtomta HBF, m.fl.

De norra delarna upp mot Trosa kommun har en bedrävligt dålig service. Här ser vi i Länsbygderådet att det finns en hög utvecklingspotential, med en stor besöksfrekvens av turister och en stor andel fritidsboende. Här bör det undersökas om möjliga multiservice-funktioner går att realisera på lämplig plats.

Ludgo / Runtuna är en annan bygd som har dålig lokal service, här arbetar dock folk i bygden på hur en lokal lösning ska kunna se ut.

Ludgo/ Runtuna / Aspa

Hur långt har du idag till service?	Omslutning 15 - 35 km	medelsvar 25,5 km
Hur lång är du beredd att åka?	Omslutning 3 - 30 km	medelsvar 14,0 km

Önskemål / Förslag

- Livsmedel
- Bättre kommunikationer
- Bensin
- Systemombud
- Apoteksombud
- Äldreboende
- Läkare någon dag per vecka
- Bredband
- Serviceboende
- IT- café

Samordningsmöjligheter

- Dagligvaror - kommunikationer
- Bygdecentra med information, äldreboende, dagligvaror, ATG, mm.
- Affär - post-apotek
- Servicebuss
- Dags - äldrevård
- Fler uppdrag till lantbrevbäraren
- Fler funktioner till befintlig kiosk o bensinmacken
- Skolskjutsar - och lokala kommunikationen
- Bättre grannsamverkan

Kommentar: Noteras kan att Runtuna - Lids Hembygdsförening inlämnat svar som ytterligare understryker ovanstående svar. De trycker hårdast på kommunikationer, basservice och grannsamverkan. Orterna har flera lämpliga föreningar men ingen samlingsorganisation som driver platsidiologiska frågor.

Tystberga med omland

Hur långt har du idag till service? Omslutning 2 - 25 km medelsvar 14,0 km
 Hur lång är du beredd att åka? Omslutning 1 - 20 km medelsvar 9,6 km

Önskemål / förslag

- Bättre Kommunikationer
- Bättre samverkan mellan ortens näringsliv, föreningar och enskilda
- Bibehållen närservice vilket förbättrar miljön
- Flera olika idrottsmöjligheter
- Fritidsförening för äldre ungdomar
- Bredband
- Bankomat
- Bibliotek
- Tågstopp
- Systembolag

Samordningsmöjligheter

- Flera funktioner är redan samordnade och fungerar bra
- Bibliotek – skola - ungdomslokal
- Vaktmästare skolan – idrottsplats – bygdegård - hembygdsstuga
- Samarbete med lokala producenter / ev. ett nytt lokalt kooperativ för lokala produkter

Kommentarer: Tystberga är en ort som ligger i ett expansivt område och som nyligen samlat sig med stor framgång kring frågan att rädda brandkåren på orten. En företagareförening och en hembygdsförening finns här. På orten finns intressen att hitta en samverkansorganisation för de platsidiologiska frågorna.

Med Tystberga som utgångspunkt skulle viss lokal service kunna utvecklas och samordnas till omlandet. t.ex. post, vårdtillsyn, paket och dagligvaror. För den Norra och den östra delen av bygden är det lämpligt att upprätta ett gränsöverskridande samarbete med södra delen av Västerljung i Trosa kommun.

Sillekrog har dygnetruntservice som ger möjligheter till servicefunktioner i sitt omland.

Tunaberg/ Nävekvarn/ Buskhyttan

Hur långt har du idag till service? Omslutning 2 - 22 km medelsvar 12,5 km
 Hur lång är du beredd att åka? Omslutning 2 - 15 km medelsvar 9,0 km

Önskemål/ Förslag

- Läkare någon dag / vecka
- Passagerartrafik (sommar) Oxelösund-Norrköping
- Bättre kommunikationer
- Apotek

Samordningsmöjligheter

- Post - livsmedel - apotek
- Sampedling
- Skola – bibliotek – barnomsorg – distriktsköterska – läkare - äldreomsorg

Kommentar: Ett lågt deltagande i enkätsvaren. En utvecklingsplan för Tunabergshalvön finns upprättad och är antagen av Kommunfullmäktige i Nyköping i oktober 2003.

En lokal undersökning om ortens service gjordes vid årsskiftet 02 / 03 av Solviks handel i Buskhyttan

Kiladalen/ Jönåker

Är orter med bra vägar till Nyköping, Jönåker och Stigtomta, där det finns bra service. Ålberga och Stavsjö har tillgång till dagligvaror.

Genomgående är kommunikationerna och bredband de stora frågorna på dessa orter. Lantbrevbäraren är viktig och flera servicefunktioner skulle kunna knytas till denna funktion från de olika samhällenas serviceutbud.

”Projekt Kiladalen” är ett pågående lokalt utvecklingsprojekt som arbetar med besöksnäringens möjligheter och även med de olika behoven av service i området. Se vidare <http://www.vag21.d.se/kiladalen.htm> eller upplysningar av Larz Johansson 0155-720 28

Stigtomta (litet antal svarande)**Önskemål / förslag**

- Sätt fart på järnvägen för person trafik
- Mer lokal tillverkning och samordnat utbud av lokala produkter
- Behålla nuvarande service även äldreboendet
- Systemombud i affären
- Frisör Handelsträdgård

Samordningsmöjligheter

- Servicen till omlandet
- Sjukvård - äldrevården
- Fritidsaktiviteter för ungdom - skola

Vrena

Hur långt har du idag till service? Omslutning 3 - 25 km medelsvar 10,9 km
Hur lång är du beredd att åka? Omslutning 0 - 30 km medelsvar 11,0 km

Önskemål / Förslag

- Bostäder
- Dela upp företagandet till mindre enheter då blir vi ej så sårbara
- Äldreboende
- Distriktssköterska
- Bättre kollektivtrafik

Samordningsmöjligheter

- Bygga nya bostäder i området (bra boende nära Skavsta) vilket ger underlag till lokal service.

Kommentarer: Kan Vrenas servicenivå höjas, kan orten bli en attraktiv inflyttningssort med närhet till Skavsta. Detta kan i sin tur ge möjlighet för många nya företagsetableringar i området.

Strängnäs Kommun

Strängnäs är en spretig kommun rent geografiskt att arbeta med servicefrågor i. Det är få platser som har riktigt dålig service. Vissa har dock väldigt långt att åka beroende på dess geografiska läge vid Mälaren. De orter som vi inte gjort särskild redovisning av är, Stallarholmen, Selaön, Aspö, Tosterö, Länna beroende på att vi fått svagt intresse från de orterna. Ofta finns det en viss service i närområdet. Enda undantaget är Aspö som ligger lite avsides och saknar service, men har hög procent sommarboende. Där är det lantbrevbäraren som står för ortens service. Aspö verkar inte ha någon bygdens "eldsjäl" för ortens frågor, men det kan också bero på boendestrukturen att intresset varit lågt. Björsund, Härad, Åker/Läggesta är orter där det finns behov och önskemål (se särskild redovisning) samt sydöstra delen av kommunen. Här borde det finnas möjlighet till gränsöverskridande samarbete med Laxne i Gnesta kommun. Det är ett önskemål från många boende i området samt att det ger en möjlighet att tillgodose besöksnäringen i området med service. Liknande gränsöverskridande lösningar bör också göras i Björsund.

Härad

Hur långt har du idag till service? Omslutning 8 - 10 km medelsvar 8,9 km
 Hur lång är du beredd att åka? Omslutning 0 - 5 km medelsvar 1,5 km

Förslag för att undanröja hotet mot lokal service

- ☐ Slopa Byggstoppet
- ☐ Samordna servicen
- ☐ Prova Österåkersmodellen (Centralt placerat utlämningsställe)

Samordningsmöjligheter

- ☐ Fixa en samordnare för allt.
- ☐ Buss-Tågtider
- ☐ Affär-Kiosk-Sytem-Post -Mack- Återvinningsstation
- ☐ Skola-Dagis-Äldreboende-Matservice
- ☐ Apotek-Distriktssköterska-Tandvård

Önskemål Förslag

- ☐ Affär-Kiosk-Bensin
- ☐ Utlämnning av Apotek-sytemvaror-postpaket
- ☐ Bättre samordning Buss-tåg
- ☐ Distriktssköterska
- ☐ Äldreboende
- ☐ Matservice
- ☐ Att föreningslivet ser till helheten i ålderssamarbetet för att lättare kunna umgås över åldersgränserna.
- ☐ Att beslutsfattarna ser till alla kommundelar så alla får lika villkor och möjligheter

Kommentar: I Härad finns inte någon drivande samlingsorganisation. Ett brett förankrat samarbete mellan bygdens samtliga parter som driver ortslokala frågor bör bildas.

Förslag som nämnts från enkätsvaren "Fixa en samordnare för allt" kanske skulle lösa bygdens servicefrågor.

Fogdö

Åldersfördelning i % av dem som har lämnat in enkätsvar.

På vilka områden vill du ha en förbättring på orten?

Hur långt har du idag till service? Omslutning 3 - 24 km medelsvar 15 km
 Hur lång är du beredd att åka? Omslutning 0 - 20 km medelsvar 10 km

Önskemål- Förslag

- ☐ Pensionärsbostäder och lokal hjälp
- ☐ Distriktssköterska 1-2ggr / vecka
- ☐ Bredband
- ☐ Bättre kommunikationer
- ☐ Café, Kiosk (sommartid)
- ☐ Samordna kursverksamheten
- ☐ Kassaservice
- ☐ Bättre samarbete med östra delen av Eskilstuna kommun
- ☐ Kommunala investeringsbidrag
- ☐ Skattelättnader i ytterområdena
- ☐ Stöd de små företagssatsningarna på landsbygden
- ☐ Dagis i Björsund

Samordningsmöjligheter

- ☐ Servicecentra i Björsund (samarbete över kommungränsen)
- ☐ Affär- post – tillsyn- budtjänst
- ☐ Beställningskommunikation busstaxi

Kommentar: I Björsund, med sitt unika läge mellan två kommuner och farled till Mälaren, borde någon form av service vara på sin plats. Här har vi ett av länets sämsta serviceområden, med mycket folk på sommar halvåret men även många åretrunt boende. En filial till den närmast närliggande lanthandeln skulle vara fullt möjlig. Bygdeinformationstavlor vid infarterna skulle också gynna öns utveckling.

Åker med omland

Hur långt har du idag till service?	Omslutning 3 - 20 km	medelsvar 10,5 km
Hur lång är du beredd att åka?	Omslutning 0 - 20 km	medelsvar 8,7 km

Önskemål –Förslag

- ☐ Polis
- ☐ Distriktssköterska- Läkare (någon dag /vecka)
- ☐ Bankomat
- ☐ Att alla kommundelarna får samma service
- ☐ Miljöstation vid Läggesta
- ☐ Matservering vid Läggesta
- ☐ Bensin o kiosk vid Läggesta

Samordningsmöjligheter

- ☐ Hälsovård- skolan
- ☐ Fler funktioner i affären
- ☐ Service vid Läggesta

Kommentar: Åker / Åkersbergslag verkar ha hygglig service utom i de sydligare delen ner mot Gnesta. En servicefunktion i Laxne skulle kunna lösa detta. Läggesta som många nämnt saknar service, är också en viktig ort i bygden.

Redovisning Trosa kommun.

Arbetet i Trosa kommun har gått bra. De områden som varit mest aktiva är Västerljung och södra delen av kommunen. Detta är ett expansivt geografiskt område med flera lokala eld själar som driver på, men de måste få stöd och hjälp med sitt arbete med bygdeutvecklingsfrågorna. Södra delen av kommunen har ett stort fritidsområde och dess närområde har hög besöksfrekvens av turister. Källvik, som port till skärgårdsområdet, är också en oerhört viktig plats att lösa servicefrågan på. Vagnhärad och Trosa med omland har bra grundservice och det avspeglas i ett lågt antal enkätsvar från orterna. Men en del bra synpunkter har ändå inkommit från dessa orter.

Västerljung med omland.

Hur långt har du idag till service? Omslutning 1 - 25 km medelsvar 9,75 km
Hur lång är du beredd att åka? Omslutning 0 - 40 km medelsvar 5,5 km

Samordningsmöjligheter:

- ☐ Livsmedel - Post - Apotek - System - Drivmedel
- ☐ Service i ny form tillsammans med annan verksamhet
- ☐ Lantbrevbärare med andra funktioner
- ☐ Distriktssköterska och skolsköterska
- ☐ Hemservice till vårdbehövande skött av samma person och vid samma tillfälle.
- ☐ Servicecentra i Västerljung
- ☐ Samlingsplats
- ☐ Skolskjutsar, buss och annan verksamhet
- ☐ Äldreboende med kiosk och café
- ☐ Bibliotek, kiosk, cafeteria, fritidsgård och idrottsaktivitet
- ☐ Köp in Västerleden¹, där går flera saker att samordna på ett ställe
- ☐ Gör en multifunktionell lokal / plats med service

Önskemål- Förslag:

- ☐ Inrätta Kommunala lokalkontor
- ☐ Fritidsgård / Ungdomsgård samlingsplats för ungdomar
- ☐ Bättre satsningar på yngre tonåringar
- ☐ Bättre PRO lokal (dagens källarlokal har inga fönster)
- ☐ Bredband till alla
- ☐ Minska behovet av bilen
- ☐ Möjligheter att starta egna företag i livsmedel o servicebranschen
- ☐ Finna vägar att samarbeta för att göra bygden attraktiv att bosätta sig i
- ☐ Stödja bostadsbyggandet på orten
- ☐ Flera attraktiva bostäder med rimliga hyror
- ☐ Stötta det lokala näringslivet
- ☐ Förbättra kollektivtrafiken Västerljung- Vagnhärad - Källvik
- ☐ Sopstation Källvik, Folkvik, Hättinge
- ☐ Samma service som Vagnhärad och Trosa
- ☐ Boulebana och minigolf
- ☐ Bensinautomat Källvik-Tofsö
- ☐ Utnyttja de resurser som finns på orterna bättre
- ☐ Livsmedels o servicebuss
- ☐ Cykelväg till Vagnhärad
- ☐ Hembygdsdag för skolan

Kommentar: Det är viktigt med en samlingsorganisation för orten som driver de platsidiologiska frågorna för Västerljung och den södra delen av kommunen. Ett servicecentra med ev. koppling till säsongsservice i södra området av kommunen samt ökad samordning och samarbete över kommungränsen till norra delen av Nyköpings kommun.

Vagnhärad

Samordningsmöjligheter:

- ☐ Bibliotek- kultur- kommuninformation (medborgarkontor)- skola - dagis - sjukvård
- ☐ System- affär- post- apotek

Önskemål- förslag:

- ☐ **Samlingslokal** och samordning av denna
- ☐ Apoteksfilial
- ☐ Bibliotek
- ☐ Läkare (någon dag per vecka)
- ☐ Ökad Byggnation (billigare boende)
- ☐ Ökad demokrati på hemmaplan då blir det fler som vill engagera sig.
- ☐ Skolmaten tillreds på plats av lokala produkter

Kommentar: Den så viktiga hälso- sjukvården bör förbättras på orten. Det kom fram på mer än hälften av svaren. Apoteksfilial, kultur och skolan är andra områden som behöver förbättras.

Trosa

De som svarat var nöjda med den kommersiella servicen. Däremot är bättre kommunikationer i närområdet ett önskemål samt en fritidsgård för äldre ungdomar.

Redovisning Vingåker

I Vingåker har deltagandet i enkätundersökningen varit mycket lågt fränsett två orter, nämligen Marmorbyn och Lappe, så dessa redovisas separat. För Lappe finns framtaget en lokal vision/projektbeskrivning som utarbetats av Kreativa Lappe. (se nedan samt bilaga)

Ett fåtal svar har inkommit från Baggetorp, där kiosk samt tunnel under väg 52 är önskemål.

Företagare i Högsjö ställer krav på bättre kommunikationer, även mot Brevens bruk. Företagarna ställer även högre krav på hälsovård och post, då samhällets service endast fungerar delvis, extra ledighet fodras om personal ska besöka t.ex.

Vingåker. Det är också svårt med rekrytering av personal när det finns brister i servicen. Bristen på bredband har flera företagssvar påpekat.

Österåker är en kreativ bygd med ett redan etablerat pilotprojekt av den lokala servicen. (Se www.vag21.d.se Österåkers lanthandelscenter)

Den södra delen av kommunen har inte hörsammat kontakt i denna fråga.

Marmorbyn

Hur långt har du idag till service?

Omslutning 12 - 15 km

medelsvar 13,4 km

Hur lång är du beredd att åka?

Omslutning 0 - 13 km

medelsvar 5,0 km

Samordningsmöjligheter:

- Kommunikationer
- Hälsovård – skola
- Kiosk med dagligvaror
- Idrottsförening – bygdegård – skolan

Önskemål/Förslag:

- Äldreboende
- Beställningsbuss
- Kiosk
- Distriktssköterska
- Café
- Bygg fler bostäder
- Affär, post, bensin, apotek, systembolag
- Läkare någon dag
- Fungerande bredband

Kommentar:

Utveckla ett servicecentra i samarbete med Bygdegården, bra läge och rymliga lokaler.

Lappe

Hur långt har du idag till service?

Omslutning 10 - 50 km

medelsvar 16,4 km

Hur lång är du beredd att åka?

Omslutning 0 - 14 km

medelsvar 8,0 km

Samordningsmöjligheter:

- Dags - låg/mellanstadie skola
- Satsa på lokal samordnad service "allt på samma ställe". Dagligvaror – filialer till bibliotek - apotek – system – turistinformation - PUB mm. + samarbete och utställningslokaler samt båttrafiken på Hjälmarén

Önskemål /Förslag:

- Äldreboende
- Distriktssköterska
- Affär
- Kiosk (året runt)
- Bensin
- Ungdomslokal träffpunkt för ungdomar och äldre
- apoteksfilial

Kommentar:

På orten finns en begränsad service på sommaren i anslutning till Läppe camping. Orten har stora utvecklingsmöjligheter och ligger strategiskt bra till vid Hjälmarén. På orten har en samlingsorganisation bildats "Kreativa Läppe" som driver de ortslokala frågorna och har nära samarbete med Hjälmarén Runt projektet.

Det finns planer på ett lokalt servicecentra som utarbetats av bygdeinvånarna. (se bilaga)

Tidigare utgivna rapporter under 2004:

Nr	Titel	Ansvarig utgivare
1	Mälardalens Strandområden	Per Öhrling
2	Bottenfauna i Södermanlands län	Malin Kanth

Länsstyrelsen	Ansvarig utgivare	År 2004
611 86 Nyköping Tel växel: 0155-26 40 00 E-post: länsstyrelsen@d.lst.se	Rolf Andersson Bo Bringborn	Nr 3